

Til
Kulturdepartementet

Utkast til hørings svar om Boklov

http://www.regjeringen.no/pages/38216060/Hoeringsnotat_boklov_01022013.pdf

Norsk fagbibliotekforening (NFF) ønsker her å komme med et hørings svar til Høring: Lov om omsetning av bøker (Boklov).

Forfattere skriver for å møte sine lesere. Norske myndigheter arbeider for å legge forholdene til rette for norsk språk. Disse prosessene mener Kulturdepartementet løses godt ved å lovfeste forhold rundt produksjonen av bøker.

Norsk fagbibliotekforening støtter forslaget til boklov i **hørings spørsmål 1**. NFF ønsker likevel å drøfte sider ved formidlingen av norsk litteratur til leserne. Bak de kulturelle målene ligger det en økonomi som må fungere for at målene kan bli nådd. NFF ønsker å besvare høringsnotatets spørsmål, og å gi noen andre perspektiv enn høringsnotatet.

NFF er kjent med den tidligere Bokavtalen, som sikret muligheten til å skaffe bøker over hele landet til en fast pris. Ved avtalens utløp støtter vi at et forslag til boklov er utarbeidet.

Høringsbrevet fastslår at lesere er ledd i en verdikjede fra forfatter til leser på s. 4:

” For å oppnå disse målsettingene må de litteraturpolitiske virkemidlene gi gode rammebetingelser for hele den litterære verdikjeden, fra forfatter via forlag, bokhandel og bibliotek til leser.”

I lovforslaget står det definisjoner på fire aktører: ”leverandør”, ”forhandler”, ”bibliotek” og ”bokklubb”.

Det som virker påfallende, er at de to siste aktørene er sparsomt nevnt, og ikke er gitt noen rolle for vilkårene til norsk litteratur. Når man beskriver hvordan studenter får dekket sitt behov for litteratur, ville det vært naturlig å beskrive bibliotekene som bidrar til denne dekningen. Tross alt er bibliotekene blant de store kundene, og de setter leserne i kontakt med litteraturen i høy grad.

En rabatt må eventuelt kunne gis ut fra en felles forståelse om fastpris. I notatet kommer det fram at fastprisen skal holde oppe et distribusjonsnett i tillegg til forlagsarbeidet (lønn til forfatter og forlag). Dette minner om kollektive ordninger som distribusjon av melk, som også gjeldet i vårt langstrakte land.

Vanskelighetene ligger i at mindre aktører ikke klarer å ha økonomi nok til å bli med i ordningene.

Denne blandingen av kooperative ordninger og markedsomsetning er vanligere i Sverige. Der har de også begrepet Social økonomi. Gjennom å invitere til samarbeid mellom sterke og svake aktører få man gjennomført større mål. Det er det social økonomi handler om.

På side 21 sies det:

” Alle boklovene i Europa åpner for en allmenn kunderabatt. Denne varierer fra 5 pst. i Frankrike til 20 pst. i Nederland og Italia. Det er gitt anledning til å gi rabatter i forbindelse med forskjellige arrangementer som omfatter store deler av bransjen, til bibliotek og i forbindelse med undervisningsformål.”

Her er det synlig at litteraturen spiller viktige roller i forbindelse med studier og undervisning. Det er et kulturpolitisk mål at den norske litteraturen bør spres til allmennheten både gjennom bokhandler og bibliotek. Ved å møte litteraturen i studiene, blir resultatet ofte at boksalget øker.

I avsnitt 1.2, s. 4, sier Oslo Economics:

«Til sist er det verdt å merke seg at valg av prissystem ikke synes å ha noen innvirkning verken på konsentrasjons- eller integrasjonstendenser i bokbransjen.»

Det er klart at horisontale markedsavtaler har vært tilfelle i det norske bokmarkedet. Høringen skriver selv at det er vanskelig for små forlag, f. eks Juritzens, å benytte seg av databaser, markedsføringssteder og tilgjengeliggjøring som enkelte aktører har samarbeidet om.

De store forlagene eier både de fleste bokhandlene og distribusjonsleddene (Forlagssentralen og Sentraldistribusjonen) og således kontrollerer de så store deler av markedet at de kan operere med rabattordninger til bokhandlene som de små forlagene simpelthen ikke har råd til å være med på.

Mange av dem blir dermed i stor grad avhengige av å få bøkene inn i innkjøpsordningen og distribusjon via bibliotekene for å overleve i markedet. Dermed er ikke bare bibliotekene en kunde, men et reelt viktig distribusjonsledd for smalere litteratur. I praksis er det slik i dag at de store forlagene styrer hele markedet, noe som er et hinder for bredde og utvikling av norsk litteratur - ikke en garanti slik bokavtalen fremstiller det.

Høringsspørsmål 2 og 3:

NFF mener det er lite framtidsrettet å bare la loven gjelde trykte bøker og lydbøker.

Vi støtter **Høringsalternativ 1** - uansett publiseringsformat.

Den store nye trend er Open Access – eller Åpen digital tilgang, som forutsetter en annen finansiering, og som ikke baserer seg på omsetning etter publisering. Har åpent tilgjengelige bøker og tekster, produsert utenom forlag, vært tema i de to innledende utredningene? Allerede er det svært stor utgivelse av norskspråklige tekster, som er finansiert før de ligger digitalt

tilgjengelig. I tillegg har vi fenomenet med de berikede bøkene, der man har lenker til fenomen på nettet.

Den norske bokloven må ikke være til hinder for at norsk språk og forfatterskap kommer til uttrykk på slike arenaer. Kanskje en utredning om boksalg ikke behøver å se på litteratur som ikke selges. Da er det naturlig å avgrense området bedre, hvis det bare er snakk om omsetning i bokloven.

Bokbransjen forandrer seg – og flere av disse perspektivene er ikke nok berørt i høringsnotatet.